

Bornholms Regionskommunes arbejde med friluftsliv og naturpleje

Bornholm er kendt som det eneste sted i Danmark, hvor grundfjeldet er synligt og gør visse arealer umulige at dyrke. Men også på mange andre områder adskiller øen sig fra det øvrige Danmark. Hele 25 % af øens areal er dækket af skov, hvor landsgennemsnittets er 12 %. Per arealenhed er der langt flere stendiger og levende hegn end andre steder i landet. Øen er desuden gennemskåret af en mængde skovbevoksede sprækkedale. Tilsammen giver det en mosaiknatur, som med beliggenheden midt i

Nybygget shelter ved gammelt stenbrud i Ravnedalen

Østersøen gør, at øens flora og fauna på en del områder er unik. Det giver desuden os der bor på øen og vore gæster mulighed for at opleve naturen meget tæt på.

Formålet med Regionskommunens naturplejeindsats er at sikre fastboende og turister så gode muligheder som muligt for at opleve naturen, samtidig med at de særlige naturområder beskyttes og forbedres. Det er en vigtig opgave for Regionskommunen at pleje og genskabe både det kulturskabte og det naturskabte landskab i bred forstand.

Naturplejeindsatsen sker i tæt samarbejde med brugerne, herunder friluftorganisationer, de grønne organisationer, borgerforeningerne, turisterhvervet og med landbruget. Et væsentligt samarbejdsforum er Grønt Dialogforum som repræsenterer en bred vifte af Bornholms borgerinteresser.

Fredede arealer og andre naturområder

På Bornholm er ca. 4000 ha. fredet ved en fredningsdeklaration. Heraf er ca. 3000 ha privat- eller kommunalt ejet. Regionskommunen fører tilsyn med de privat- og kommunalt ejede fredede arealer for at sikre at bestemmelserne i fredningsdeklarationerne overholdes. Desuden udfører Regionskommunen naturpleje i overensstemmelse med deklarationernes bestemmelser. Plejebestemmelserne er meget varieret alt efter om det er en landskabsfredning eller f.eks. en geologisk fredning, men består oftest i at holde opvækst af træer og buske nede. Det kan ske ved en mekanisk indsats eller ved kreatur- eller fåregræsning.

Bautasten i Louisenhund

Ifølge Naturbeskyttelsesloven er en række andre naturarealer beskyttede uden deklARATION. Det drejer sig om vandhuller, søer, moser, enge, overdrev og stendiger mv. Disse arealer har Regionskommunen en forpligtigelse til at føre tilsyn med og på egne arealer pleje. Bornholm rummer et usædvanligt stort antal af disse naturarealer i forhold til sin størrelse og er meget besøgt af turister, som helt overvejende besøger øen netop pga. naturen. Da mange af disse værdifulde naturområder er ved at forsvinde, som oftest på grund af tilgroning, er der behov for at pleje en lang række af disse områder.

Fortidsminder

Bornholm er den region i Danmark der har den tætteste koncentration af fortidsminder. Der findes næsten 1000 registrerede fortidsminder på øen. Regionskommunen fører tilsyn med de fortidsminder som er beliggende på private eller kommunale arealer. Tilsynet skal sikre at der ikke sker skader på fortidsmindet og at evt. skader udbedres eller forhindres. Regionskommunen kan desuden iværksætte

Hallebrønshøj ved Svaneke

pleje af fortidsminder. Det kan f.eks. dreje sig om at beskytte gravhøje mod erosion og fremhæve dem i landskabet. Metoden er at fjerne træer og buske således at der kommer mere lys til gravhøjens overflade. Derved dannes en tæt græspels, som er mere stabil end en bar "skovbund", og gravhøjen kommer samtidig til at fremtræde tydeligere i landskabet.

Du kan finde udvalgte fortidsminder inde på hjemmesiden www.udinaturen.dk, eller i bogen "Fortidsminder på Bornholm". Bogen er indgangsvinklen til særligt

seværdige og udvalgte fortidsminder, som er åbne for publikum. Disse fortidsminder bliver plejet hvert år. Græsset bliver slået, skader udbedret og oplysningsskilte vedligeholdt eller udskiftet.

Naturgenopretning

Naturgenopretning bruges om tiltag, der genskaber ødelagt og forsvundet natur. Naturgenopretning omfatter både etablering af vådområder som f.eks. opgravning af en sø eller frilægning af et rørlagt vandløb og reetablering af mere tørre naturtyper ved f.eks. skovrejsning eller rydning af tilgroede

Nygravet vandhul

Grønbroget tudse

klippeløkker. På Bornholm har der i 1980'erne og 90'erne været en særlig fokus på vandhuller. De ca. 700 vandhuller der blev gravet i perioden har betydet at forholdene for øens bestande af løvfrø og andre padder er forbedret betydeligt. Derudover har naturgenopretningen primært drejet sig om at frilægge rørlagte

vandløb og genetablere engområder, heder og klippeløkker, hvor disse værdifulde naturområder har været ved at forsvinde.

I helt nyetablerede naturområder findes der ikke et så varieret dyre og planteliv som i gamle naturområder, hvor forholdene har været uændrede gennem mange år. Det er derfor vigtigt at passe på de naturområder der er ved at forsvinde. Nye naturområder har dog stadig stor berettigelse som et meget vigtigt redskab til at skabe sammenhæng og korridorer mellem eksisterende naturområder og kan dermed forbedre levestandard og spredningsmuligheder for områdernes dyr og planter. Bornholm huser flere strengt beskyttede dyre- og plantearter. Det er bl.a. Løvfør, Springfær, Strandtudse, Grønbroget Tudse og Stor Vandsalamander. Regionskommunen er forpligtet til at sikre disse arters levesteder, og forsæt oprensning og gravning af nye vandhuller er derfor nødvendig.

Biodiversitetspuljen

Biodiversitetspuljen er en pulje af midler, som Bornholms Regionskommune har afsat til projekter, som har til formål at skabe forbedringer for den bornholmske natur og biodiversitet. Det kan f.eks. være åbning af rørlagte vandløb, oversvømmelse af enge, oprensninger eller etableringer af søer og damme, rydning og/eller hegning af forladte græsningsløkker, m.m. Puljen har eksisteret siden 2018. Puljen er åben for ansøgninger fra private lodsejere og foreninger som kan søge om at få udført naturforbedrende projekter.

Naturpolitik på Bornholm

Vores naturpolitik sætter retningen for, hvordan den bornholmske natur skal udvikle sig, og hvordan vi vil have lov at bruge og opholde os i den. Den skal med en balanceret tilgang medvirke til beskyttelsen af øens naturværdier og samtidig imødekomme og sætte retningen for, hvordan lodsejere – store som små – og brugere af naturen skal kunne færdes i og benytte den bornholmske natur. Med naturpolitikken vil vi skabe fundamentet for en styrket prioritering af Bornholms natur og biodiversitet som en bred indsats på tværs af det bornholmske samfund. Udgangspunktet er at sikre en bred opbakning og engagement i det bornholmske samfund og naturpolitikken har derfor fokus på inddragelse af lokale aktører og interesseorganisationer som Danmarks Naturfredningsforening, Bornholmske borgerforeninger, haveselskaber, erhvervsliv, Bornholms Landbrug & Fødevarer mv. og har en ambition om at inddrage og aktivere alle bornholmere. De fire visioner i naturpolitikken er:

Vi Handler Sammen - Mere Plads til Naturen - Vi Handler Bæredygtigt - Mere Viden og Formidling

Paradisbakkerne